

Sakprosa og sjangerbevissthet

Kulturdepartementets fagdag 23.1.2020

Johan Tønnesson

Johan.tonnesson@iln.uio.no

Plan

1. Sakprosa?

2. Sjangerbevissthet?

3. Eksempler fra den kulturdepartementale sjangerkatalog

Hva var sakprosa i 1938?

«Det intellektuella utlösningens behovets stilart är den objektiva framställningstypen. [...] Här kommer allt an på sak. Känslouttryck äro principiellt uteslutna. De höra inte till ämnet [...] Någoting motsvarande gäller de hänsyn författaren må taga till sin publik. Dessa hänsyn måste underordnas framställningens sakliga syfte. →

→ Det är denna sakliga stilart som i svensk stilistik vanligen kallas “normalprosa”. Jag föredrar benämningen “sakprosa” eller “objektiv prosa” för att därmed ange stilartens väsentliga syfte.»

Rolf Pipping (1938): «Språk och stil».

Finsk tidskrift 10: 272

Les mer om Pippings tekst i

J. Tønnessons kapittel i Askeland & Jørgensen (red. 2019):

Kreativ akademisk prosa, Universitetsforlaget (åpen tilgang)

Hva var sakprosa i 2003?

«Snarare blir det en sorts kompass som pekar mot texter som av olika anledningar inte anses vara skönlitterära och mot olika textkulturer. En konsekvens av synsättet blir att texterna – vad de gör med oss och vi med dem – måste förstås i förhållande till den sociala kontext, den institution och kulturella praktik de ingår i.»

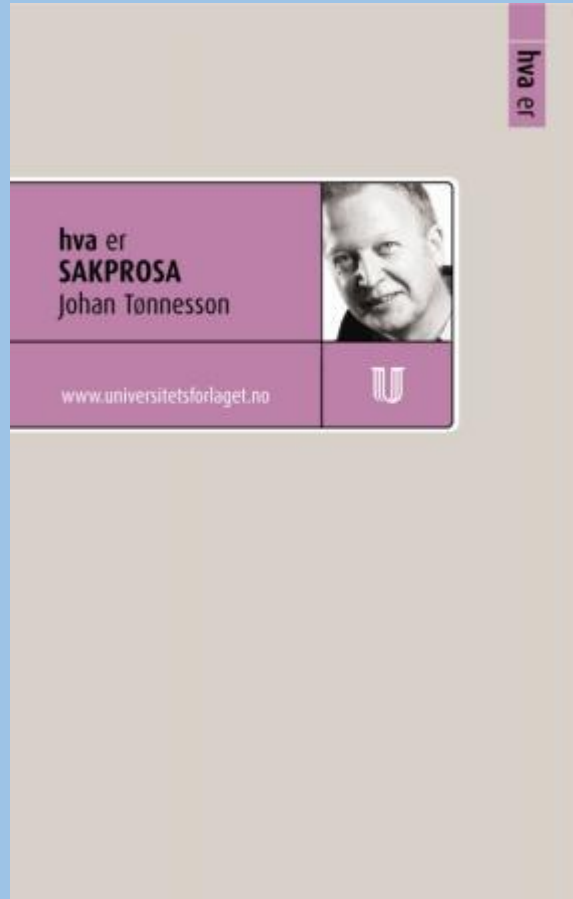
Boel Englund, Per Ledin och Jan Svensson 2003:

«Sakprosa – vad är det?».

i Englund/Ledin (red.)

Teoretiska perspektiv på sakprosa: 36.

Hva «ble» sakprosa i 2008?

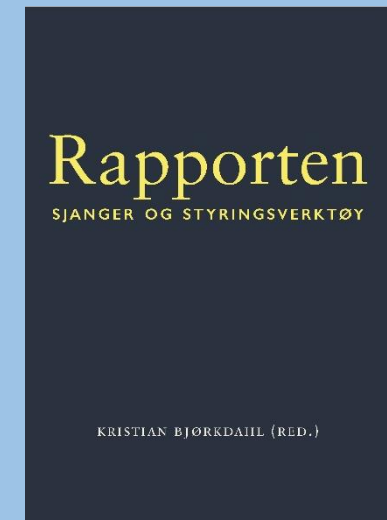
«Sakprosa er tekster som adressaten har grunn til å oppfatte som direkte ytringer om virkeligheten.

Sakprosateksten kommuniserer gjennom verbalspråk, men dette skjer ofte i samspill med andre tegnsystemer. →

Hva er litterær sakprosa

→ Litterær sakprosa er forlagspubliserte tekster med navngitte forfattere. Forfatterne forstås her som individer. Forfatteren henvender seg som uavhengig skribent til en allment tilgjengelig offentlighet. →

→ I den litterære sakprosaen står alle litterære virkemidler til rådighet, så lenge kontrakten om den grunnleggende, direkte tilknytningen til virkeligheten er opprettholdt. Den litterære sakprosaens medier er for tiden elektroniske og trykte bøker, hefter og tidsskrifter. →

Hva er funksjonell sakprosa

→ Funksjonell sakprosa er offentlig tilgjengelige tekster skrevet av private eller offentlige institusjoner eller av navngitte eller ikke navngitte privatpersoner. Forfatterforståelsen er kollektiv. Forfatteren henvender seg som skribent på vegne av en institusjon til allmennheten eller andre institusjoner. →

→ Denne sakprosaens sjangerkrav er intimt forbundet med deres tiltenkte funksjon. Den funksjonelle sakprosaens medier spenner fra bøker via aviser til radio, brosjyrer og tekstede bruksgjenstander, og omfatter en rekke av internettets medier. »

Johan Tønnesson 2008/2012:

Hva er sakprosa, s. 34

Kulturdepartementet

Nettsted Veibeskrivelse Lagre

3.0 ★★★★★ 2 Google-anmeldelser

Offentlig kontor i Oslo

Adresse: Grubbegata 1, 0179 Oslo

Telefonnummer: 22 24 90 90

Foreslå en endring · Eier du denne bedriften?

Legg til manglende informasjon

Legg til åpningstider

Kjenner du til dette stedet? Svar på noen raske spørsmål

Send til telefonen din

Anmeldelser

2 Google-anmeldelser

Folk søker også etter

- Digitale Medier 1881 AS Bedriftspro...
- Riksteatret Teater
- Frivillighet Norge Frivillig organisasjon
- Holzweiler Agenturer /Items AS Kles- og tøygrossist
- Norsk Teknisk Museum Teknologi...

Mer om Kulturdepartementet

Tilbakemelding

Kulturdepartementet

Grubbegata 1, Oslo

Skriv en anmeldelse

3,0 ★★★★★ 2 anmeldelser

Sorter etter: Mest relevant

Janusz Panasiuk

348 anmeldelser

★★★★★ for ett år siden

Kulturdepartementet (forkortet KUD) er et norsk departement for norsk kulturpolitikk. Departementet har ansvar for den statlige politikken og forvaltningen på områdene kultur, opphavsrett, medier, idrett, frivillig virksomhet, tros- og livssynssamfunn og pengespill og lotteri.

2

Bisma Hussain

★★★★★ for 4 måneder siden

Se resultater om

Kulturdepartementet (Norge)

Grunnlagt: 1982

Hvorfor begrepet «sakprosa»?

• ~~Non-fiction~~

~~Objektiv prosa~~

~~Virkelighetslitteratur~~

~~Saktekst~~

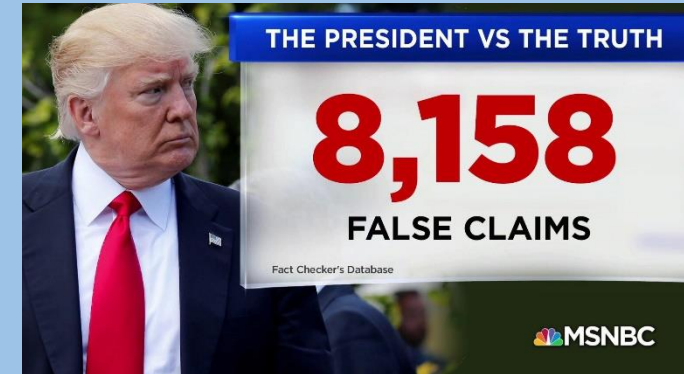
~~Normalprosa~~

Faglitteratur

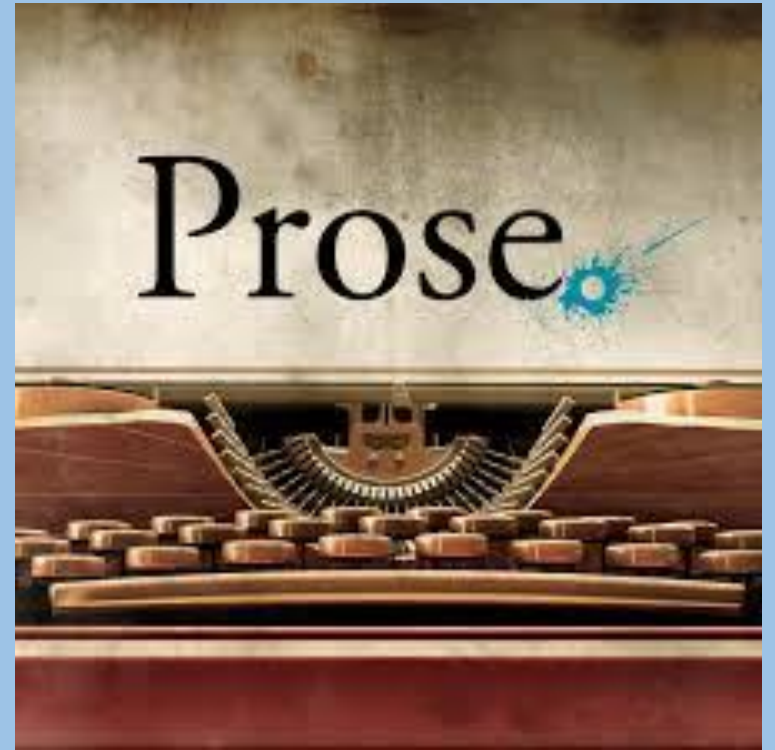
Forpliktelsen overfor saken: «Etterrettelighetsregimet»

«Sakprosaens sak [innebærer] en oppslutning om etterrettelighetsregimet. [...] etterrettelighetsregimet er en forutsetning for både demokrati og faglighet. Demokrati bygger på tillit på alle nivåer:

Velgerne skal ha tillit til at kandidaten de stemmer på, opptrer etterrettelig: Kandidatene må mene det de sier, og de må ikke uttale seg mot bedre vitende når de uttaler seg om faktiske forhold. Hvordan kan velgerne ha tillit til en kandidat som mangler et avklart forhold til skillet mellom fiksjon og virkelighet?»

Sak + *prosa* = Sannhetsforpliktelse + ambisjon!

GENRE

Sjangrenes nytte

- Sjangere gir oss rammer for å uttrykke oss og forstå ytringer slik at de blir meningsfulle

«En sjanger er et normbestemt mønster for tekstlig atferd som tjener spesifikke kommunikative formål.»

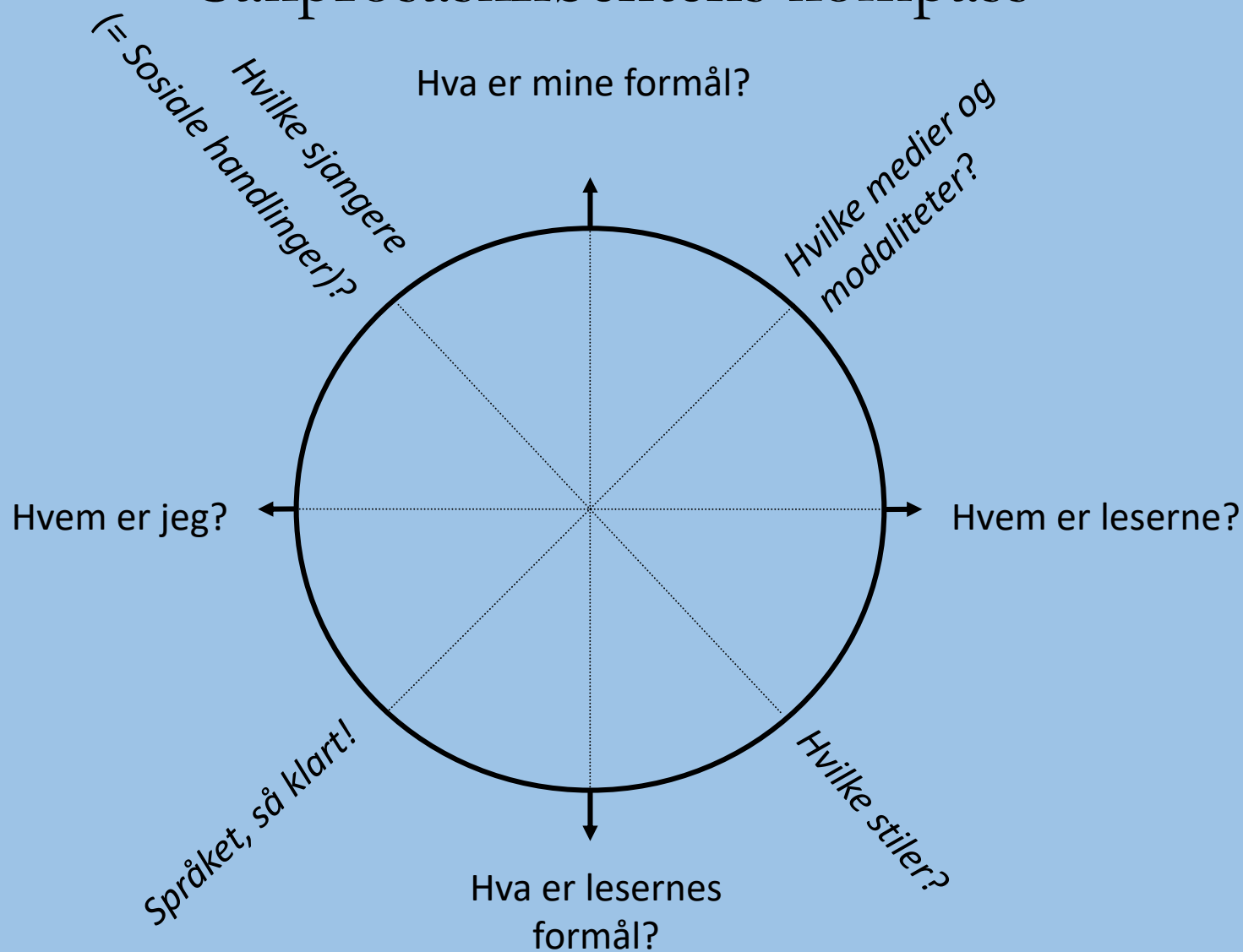
(Fra ordlista i Tønnesson (red.) 2002: *Den flerstemmige sakprosaen*)

«Genre as Social Action» (Carolyn Miller 1984)

Sakprosaskribentens kompass

*Figur fra Tønnessons kapittel i Kverndokken
(red.) 2014: 101 skrivegrep*

Den skrivende byråkratens sjangerbevissthetsutviklende spørsmålsliste

- Hvilket formål har jeg?
- Hvilke modellesere ønsker jeg å skape, og hvilke formål har de?
- Hvilken sjanger – eller hvilke sjangere – skal teksten skrives inn i?
- Hvilket medium vil sjangeren opptre i?
- Hvis valg: Hvilken sjanger og hvilket medium er hensiktsmessig?
- Hva er vanligvis formålet med denne sjangeren?
- Hvilke krav stiller sjangeren til
 - Stil (høystil – mellomstil – lavstil; formell – uformell; teknisk – hverdagslig)
 - Omfang
 - Troskap mot etablerte forbilder/maler?

Departementets offisielle sjangerkatalog

- [Høringer](#) er forslag fra departementet som sendes til berørte parter. Hensikten er å vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av offentlige tiltak.
- [Proposisjoner til Stortinget](#) brukes når regjeringen foreslår at Stortinget treffer vedtak.
- [Meldinger til Stortinget](#) brukes når regjeringen vil presentere saker for Stortinget uten at de er knyttet til forslag til vedtak. Melding til Stortinget benyttes også når regjeringen vil trekke tilbake et lovforslag.
- [NOU-er \(Norsk Offentlig Utredning\)](#) er en utredning av en sak eller et saksområde skrevet av et utvalg nedsatt av regjeringen. Danner ofte grunnlag for en melding eller proposisjon fra regjeringen til Stortinget.
- [Veiledninger og brosjyrer](#) orienterer om departementets politikk og praksis, og retter seg mot et bredere publikum.
- [Rapporter](#) omfatter rapporter, analyser og kartlegginger som produseres av eller for departementene.
- [Planer og strategier](#) lages og utgis vanligvis av departementene eller Statsministerens kontor selv.
- [Lover og regler](#) omfatter lover, forskrifter, retningslinjer m.v. knyttet til departementets ansvarsområder.
- [Kongelig resolusjon](#) er beslutning fattet av Kongen i statsråd
- [Rundskriv](#) er orienteringer fra departementet til berørte parter om tolkninger av lover og forskrifter.
- [Konsesjoner](#) gis av departementet og gir en privat markedsaktør en særlig rettighet til å utnytte økonomisk noe som det offentlige eier eller disponerer.

Høringer er forslag fra departementet som sendes til berørte parter. Hensikten er å vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av offentlige tiltak.

What??

Høringer er forslag fra departementet som sendes til berørte parter. Hensikten er å vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av offentlige tiltak.

HØRINGSNOTAT

GJENNOMFØRING AV EUS DIREKTIV OM KOLLEKTIV RETTIGHETSFORVALTNING (2014/26/EU) OG ÅNDSVERKLOVENS REKKEVIDDE FOR NÆRSTÅENDE RETTIGHETER

1 Høringsnotatets hovedinnhold

Kulturdepartementet sender med dette på høring et forslag til ny lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett. Forslaget er en gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/26/EU om kollektiv forvaltning av opphavsrett og nærstående rettigheter og grensekryssende lisensiering av rettigheter til musikkverk for bruk på nettet i det indre marked ("direktivet om kollektiv rettighetsforvaltning").

Direktivet ble vedtatt 26. februar 2014 og publisert i Den europeiske unions tidende 20. mars samme år. Direktivet er EØS-relevant, og EØS-komiteen vedtok ved beslutning nr. 186/2017 av 22. september 2017 å innlemme direktivet i EØS-avtalens vedlegg XVII (Opphavsrett). Gjennom Prop. 97 S (2017–2018) ble Stortinget bedt om å gjøre vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning. Stortinget fattet slikt vedtak 10. desember 2018, jf. Innst. 90 S (2018–2019). Norge vil derfor være forpliktet til å gjennomføre direktivets bestemmelser.

Proposisjoner til Stortinget brukes når regjeringen foreslår at Stortinget treffer vedtak.

Prop. 31 L (2019–2020)

Lov om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier (medieansvarsloven)

1 Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Innledning

Kulturdepartementet legger i denne proposisjonen fram et forslag til ny lov om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier (medieansvarsloven). Forslaget innebærer en oppdatering og samling av gjeldende særregler om rettslig ansvar på medieområdet i en ny teknologinøytral særlov, og introduserer også enkelte nye lovregler.

Lovforslaget følger opp Medieansvarsutvalgets utredning NOU 2011: 12 Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag og Stortingets anmodningsvedtak av 17. januar 2017, der regjeringen ble bedt om å utrede ny medieansvarslov. Det følger også av regjeringens politiske plattform at den vil fremme en ny lov om medieansvar, og i den forbindelse vurdere blant annet redaktøransvaret og kildevernreglene. Spørsmål knyttet til kildevernet i straffeprosessloven og tvisteloven følges opp i en separat prosess, jf. Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 24. september 2018. Forslaget om å fremme en egen medieansvarslov er likevel vurdert i sammenheng med de foreslåtte endringene i prosesslovene.

Rapporter omfatter rapporter, analyser og kartlegginger som produseres av eller for departementene.

VURDERING AV FORHOLD KNYTTET TIL MULIG OVERFØRING AV TOTALISATORSPILL FRA NORSK RIKSTOTO TIL NORSK TIPPING (Oslo Economics for Kulturdepartementet)

Sammendrag og konklusjoner

Bakgrunn og mandat

I forbindelse med ny pengespillov skal Kulturdepartementet og Landbruks- og matdepartementet vurdere om Norsk Rikstotos konsesjon til å tilby totalisatorspill skal videreføres, eller om konsesjonen bør overføres til Norsk Tipping når konsesjonen utløper i 2021. Som en del av vurderingen har Kulturdepartementet bedt om en ekstern utredning som skal belyse to hovedproblemstillinger:

- Markedsutviklingen for totalisatorspill ved videreføring av dagens modell
- Synergier og kostnader ved å overføre totalisatorspill til Norsk Tipping

NOU-er (Norsk Offentlig Utredning) er en utredning av en sak eller et saksområde skrevet av et utvalg nedsatt av regjeringen. Danner ofte grunnlag for en melding eller proposisjon fra regjeringen til Stortinget.

NOU 2019: 19

JENTEROM, GUTTEROM OG MULIGHETSROM— LIKESTILLINGSUTFORDRINGER BLANT BARN OG UNGE «NOU»

#UnglDag-utvalget er et offentlig utvalg som har fått i oppdrag å se på likestillingsutfordringer barn og unge møter i hverdagen på viktige arenaer. Arenaene utvalget har utredet med tanke på likestillingsutfordringer i oppveksten er familie, barnehage, skole og skolefritidsordning, utdanning, forbrukerområdet, tradisjonelle og sosiale medier og fritid. Utvalget ble utnevnt ved kongelig resolusjon 4. mai 2018, og leverte sin rapport til likestillingsministeren 14.november 2019.

I dette kapitlet presenterer vi utvalgets mandat og sammensetning. Derneft gjennomgår vi arbeidet som danner grunnlaget for utredningen, som møter og samarbeid vi har initiert. I tillegg redegjør vi kort for hvilke forskningsrapporter og kunnskapsoversikter vi har bestilt. Vi redegjør videre for andre utredninger som har vært relevante for #UnglDag-utvalgets arbeid. Helt til sist i dette kapitlet kommer en oppsummering av hele utredningen.

Lover og regler omfatter lover, forskrifter, retningslinjer m.v. knyttet til departementets ansvarsområder.

TILSKUDD FRA KULTURDEPARTEMENTET TIL KULTURBYGG. Kap. 322, Post 70 Nasjonale kulturbygg. Retningslinjer gjeldende søknader til statsbudsjettet for 2021

1. Formål

Under denne posten på statsbudsjettet gis det tilskudd til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon innenfor kulturfeltet. Byggeprosjektene skal dekke behovet for forsvarlig areal, økt funksjonalitet, og/eller økt sikkerhet gjennom ombygging og/eller nybygg. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet.

2. Hovedregelen om maksimalt tilskuddsandel på 1/3

Tilskuddene vil variere med prosjektenes størrelse og type. Hovedregelen vil være at den maksimale tilskuddsandelen er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med de ovenfor nevnte målene for posten. For prosjekter som har krav på refusjon av merverdiavgift, skal tilskuddsandelen beregnes utifra tilskuddsberettigede prosjektkostnader fratrukket merverdiavgift.

Veiledninger og brosjyrer orienterer om departementets politikk og praksis, og retter seg mot et bredere publikum.

VEILEDER FOR PLANLEGGING AV SKYTEBANER

VEILEDER REVIDERT JANUAR 2020

Innledning

Denne veilederen har hovedfokus på planlegging av skytebaner, fordi erfaring viser at det er i denne fasen at behovet for en veileder er størst. Det finnes mye kompetanse på bygg og anlegg lokalt, og selve byggefasen blir ofte håndtert godt av skytterlag/klubber/foreninger. Ved planlegging er rekkefølgen på de ulike prosessene av avgjørende betydning, og veilederen er bygget opp rundt prosessen. De siste tiårenes samfunnsutvikling, med økende fokus på miljø, får også konsekvenser for skytebanestrukturen i Norge i form av press for nedleggelse av skytebaner. Av samme grunn er det også blitt vesentlig mer komplisert å etablere nye skytebaner enn det var tidligere. Samtidig har det skjedd en økt profesjonalisering av alle prosesser knyttet til planlegging og prosjektering. Dette har medført at planlegging og bygging av skytebaner ikke lenger er noe brukerne av skytebanene kan gjennomføre uten hjelp fra profesjonelle planleggere.

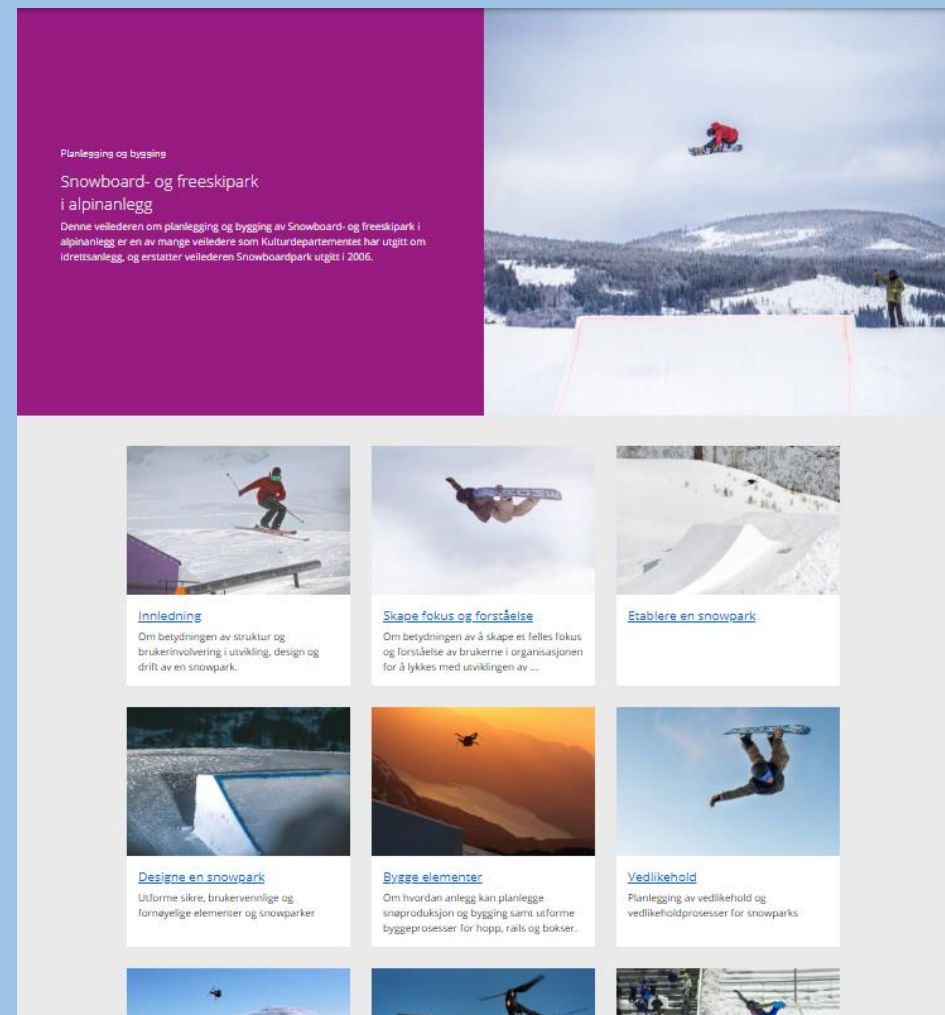
Du er her: [Forsiden](#) • [Dokument](#) • [Veiledninger og brosjyrer](#) • [Snowpark \(veileder\)](#)

Snowpark (veileder)

Brosjyre/veiledning | Dato: 02.10.2019

Snowpark er blitt et etablert fenomen innen vintersport. Fra å ha begynt med enkle små hopp og muligens noen railer i adskilte deler av en sporadisk preparert alpinløype, er snowparken utviklet til å være egne løyper og konsepter rettet mot ulike brukergrupper.

Se vår nettside www.snowpark.no for tips og råd, videoer og illustrasjoner av design og bygging av snowparker.

Planlegging og bygging

Snowboard- og freeskispark i alpinanlegg

Denne veilederen om planlegging og bygging av Snowboard- og freeskispark i alpinanlegg er en av mange veiledere som Kulturdepartementet har utgitt om idrettsanlegg, og erstatter veilederen Snowboardpark utgitt i 2006.

[Innledning](#)
Om betydningen av struktur og brukerinvolvering i utvikling, design og drift av en snowpark.

[Skape fokus og forståelse](#)
Om betydningen av å skape et felles fokus og forståelse av brukerne i organisasjonen for å lykkes med utviklingen av ...

[Etablere en snowpark](#)

[Design en snowpark](#)
Utforme sikre, brukervennlige og fornøyelige elementer og snowparker

[Bygge elementer](#)
Om hvordan anlegg kan planlegges, snarproduksjon og bygging samt utforme byggeprosesser for hopp, railer og bokser.

[Vedlikehold](#)
Planlegging av vedlikehold og vedlikeholdprosesser for snowparks

Kritikk – og forslag

- Lite informativ sjangerkatalog
- Eventuelle særpreg ved de ulike sjangrene er sjelden synlige i teksteksemplene
- Uklart hvem som er modellesere for de ulike tekstene

- *Rydd opp i sjangerkatalogen*
- *Definer sjangrene*
- *Her vil vi gjerne bidra med sakprosaforskning!*

Hva er et høringsnotat?

Når en sak er ferdig utredet, krever utredningsinstruksen at departementet skal sende saken på alminnelig høring til alle berørte departementer, offentlige og private institusjoner og organisasjoner.

Her er et godt eksempel på et høringsnotat: «Høringsnotat om tydeliggjøring av rettigheter ved permisjon»: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bl/dok/hovringar/hoeringsdok/2011/horingsnotat-om-tydeliggjoring-av-rettig.html?id=665297>

Hva er formålet med høringen?

Formålet med høringen er å få inn synspunkter på departementets forslag til nye lover eller andre tiltak. Høringen skal gi støtte til argumenter for og imot forslagene, og få frem eventuelle konsekvenser og argumenter som departementet selv ikke har tenkt på. Dette bidrar til at saken blir så godt belyst som mulig før nye tiltak iverksettes. Høringen har derfor en viktig demokratisk funksjon.

Hvem leser høringsnotatene?

Høringsnotatene har en vid målgruppe. I en alminnelig høringsrunde sendes saken til en rekke høringsinstanser som har interesser eller synspunkter i saken. Dette kan for eksempel være offentlig ansatte, tillitsvalgte, ansatte i interesseorganisasjoner, advokater, forskere, journalister og privatpersoner. Hvem som er høringsinstanser, vil variere fra sak til sak. Det er også en full anledning for andre å avgi en høringsuttalelse i en alminnelig høring.

Noen av leserne har relevant fagbakgrunn eller særlig innsikt i de spørsmålene som tas opp i høringsnotatet. Men like ofte har leserne lite kunnskap om spørsmålene.

Når vi skriver høringsnotater, må vi derfor legge til grunn at teksten skal leses av svært ulike personer når det gjelder kunnskap, forståelse og meninger om det samfunnsområdet og de spørsmålene som forslagene gjelder. Dette stiller store krav til at teksten er klar og forståelig.

Hvem utarbeider høringsforslagene?

De aller fleste høringsnotatene er det departementet selv som utarbeider. Noen ganger sender departementet på høring forslag som er utarbeidet av andre enn departementet. Dette kan for eksempel være en NOU, det vil si innstillingen fra et regjeringsoppnevnt utvalg. Andre forslag kan være en arbeidsgruppe-rapport, en utredning bestilt av departementet eller lignende.

Anbefalt innhold i et høringsnotat

Vi anbefaler at høringsnotatet inneholder dette:

- Innholdsregister
- Hovedinnholdet i høringsnotatet og hva som foreslås
- Hvilke spørsmål ønsker departementet særlig at høringsinstansene skal vurdere?
- Bakgrunn
- Departementets vurderinger og forslag
- Økonomiske og administrative konsekvenser
- Merknader til de enkelte bestemmelsene (om lov- eller forskriftsforslag)
- Lovspeil (eventuelt)

Hovedinnholdet i høringsnotatet og hva som foreslås

Innledningsvis må vi gi en kort introduksjon eller oppsummering av hva som er forslaget, og hvorfor departementet fremmer et slikt forslag. Denne delen kan godt ha en mer overordnet og politisk karakter enn resten av høringsnotatet.

Hvilke spørsmål ønsker departementet særlig at høringsinstansene vurderer?

Vi lager et eget kapittel med de spørsmålene departementet særlig ønsker at høringsinstansene skal ta stilling til. Her må vi ta inn henvisninger til hvor i høringsnotatet det er skrevet om dette.

Spørsmålene skal fungere som en leserveiledning, slik at høringsinstansene lettere kan forstå hva de egentlig skal ta stilling til. Spørsmålene vil også bidra til at vi får flere og bedre svar på spørsmålene våre. Videre vil det bidra til at høringsuttalelsene blir strukturert mer likt. Dette vil lette arbeidet når vi skal oppsummere høringsuttalelsene i nesterunde.

Bakgrunn

Bakgrunnsdelen skal beskrive status quo. Her gjør vi rede for gjeldende rett hvis det er tale om et lov- eller forskriftsforslag. Høringsnotatet skal også referere til forskning, rapporter og utredninger som belyser problemene som høringsforslaget er rettet mot.

Her er de delene bakgrunnen kan bestå av:

- forskning, rapporter og utredninger
- gjeldende rett
- internasjonale regler
- utenlandsk rett mv.

Dette skal være en beskrivende del, departementets vurderinger skal ikke inn her. Legg også merke til at denne delen gjerne har en mer teknisk eller juridisk karakter enn resten av høringsnotatet.

Bakgrunn i eget vedlegg?

Bakgrunnsdelen kan bli svært omfattende i forhold til departementets forslag og vurderinger. Vi kan da miste noen av leserne for de kommer til det som er departementets vurderinger og forslag. Det er også en fare for at de som ikke er vant med å lese høringsnotater, ikke klarer å skille mellom hva som er status quo, og hva som er forslaget. I slike tilfeller kan det være en fordel å ta ut bakgrunnsdelen i et eget vedlegg. Det må da innarbeides en kort henvisning i høringsnotatet, med korte gjengivelser av det viktigste der det er relevant.

Kvarenes for president!

Fine